

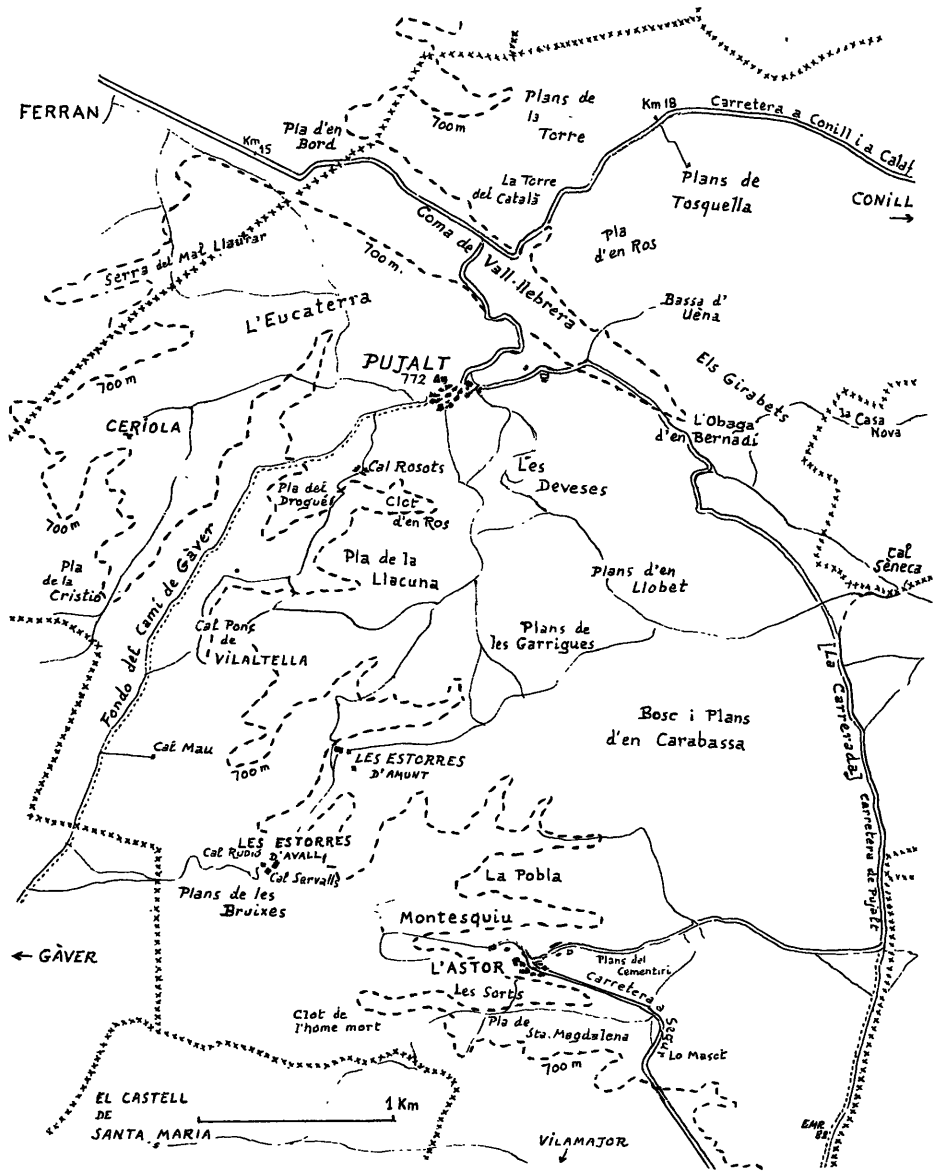
# INVENTARI TOPONÍMIC DEL POBLE DE PUJALT

Josep Maria TORRESCASSANA I VERDÉS  
Elisabet TORRESCASSANA I MARCÉ

Pujalt és un típic poble segarrenc que es troba situat en un puig de l'altiplà central de Catalunya, en l'aiguavés que mira a ponent i que fa créixer les aigües del riu Segre. L'extensió del municipi de Pujalt és de 31,72 Km<sup>2</sup>, que comprèn els poblets agregats de *Conill*, *La Guàrdia Pilosa*, *L'Astor*, *Vilamajor*, el grup anomenat *Les Torres* o *Les Estorres*, i l'antiga quadra de *Ceriola*. Situat a l'extrem de la província de Barcelona, en els seus líndars amb la de Lleida, limita amb els municipis lleidatans d'Estaràs, Sant Guim de Freixenet i amb els barcelonins de Castellfollit de Riubregós, Calonge de Segarra, Calaf, Sant Martí de Seseu i Veciana.

Pujalt, a recer del turó —antigament coronat pel castell de Pujalt, que més tard fou anomenat «de La Mota»—, disfruta d'una posició vertaderament privilegiada. Enlairat a 773 m. en el punt més alt (i que bé justifica el seu nom: «puig alt»), domina una gran panoràmica i des d'aquest indret es poden albirar cap al Nord les crestes de la serralada del Pirineu; a l'Oest, els plans urgellencs que davallen suaument cap al Segre; i per tota la planura una munió de pobles escampats es destrien entre boscos i conreus. Al Sud, les terres de la província de Tarragona per la banda de Santa Coloma de Queralt i Bellmunt; i a l'Est, les muntanyes de Montserrat i serres de Rubió, Boixadors i Pinós. Els primers documents històrics en què figura Pujalt daten de l'any 1001. Gràcies als arxius sabem que Pujalt adquirí una gran importància política i geogràfica al segle XIè.

Pel que fa a la demografia, hem de constatar que el nombre d'habitants ha variat ostensiblement al llarg dels segles a causa de diversos esdeveniments i vicissituds que ha hagut de viure la nostra vila: la Guerra de Successió contra Felip V al 1711; la filoxera del 1890; una gran epidèmia de grip al 1918; i per últim la guerra civil del 1936. Actualment el poble de Pujalt té un cens de 207 habitants, malgrat el procés migratori que ha sofert com molts dels pobles de les rodalies.



Els malnoms i els topònims són un element més integrant d'aquest àmbit geogràfic; per això hem cregut interessant de fer-ne un inventari a fi de deixar constància del valor històric i lingüístic que representen.

**PLACES I CARRERS:** La Placeta de la Capella (abans Plaça de l'Om); La Plaça de l'Arbre (abans La Plaça del Joc de la Pilota, on hi havia un frontó documentat des del segle XVII); La Plaça de Dalt; La Plaça de Sant Andreu. Carrer Major; Carrer de Sant Ponç; Carrer del Call; Les Voltes; Carrer de Dalt; El Ramal.

**PORTALS:** El Portal de Baix, o de Cal Franquesa; El Portal de Dalt.

**CASES HABITADES:** Cal Franquesa, Cal Pau, Cal Ponso, Cal Lluc o Cal Guiu, Cal Roig, Cal Xec, Cal Cassana, Cal Montanyès, Cal Permanyer, Cal Pentinat, Cal Solé o Cal Costa, Cal Mateu o Cal Cona, Cal Bayona, Cal Marc, Cal Galan o Cal Lluc, Cal Castellé, Cal Martí, Cal Carulla, Cal Moixardó o Cal Lloverola, Ca l'Espardanyer, Cal Pubillet o Cal Leandre, Cal Conilles, Cal Tatxé, Cal Margaridot o Cal Carter, Cal Fina, Cal Cassèlo, Cal Quico, Cal Català, Cal Manel del Casselo, Cal Vila, la casa Dels Capellans, Cal Mundeta, Cal Canot, Cal Rosots pastor o Ca la Cileta, Cal Rosots vell, Ca la Llúcia o Ca l'Antònia, Ca l'Andreuet, Cal Figueres, el Forn, la Casanova.

**CASES DESHABITADES:** Ca l'Adroguer, Cal Morèu, El Corral del Ratera, Cal Bordó, Cal Xic, Cal Camps, Cal Peregras, Ca la Sabatera, Cal Farré, Cal Xacó, Cal Mestre o Cal Rubió, Cal Puça, Cal Safraner o Cal Sastre, Cal Carboner, Cal Perot o Cal Muntaner, Cal Peraire, Cal Clius, Cal Teixidor o Cal Paleta, Cal Correu, Cal Serra o Cal Mateu, La Rectoria Vella, La Rectoria Nova, Cal Feló.

**MASIES:** La Torre del Català, L'Hostal Cremat (avui desaparegut), Cal Llovet dels Plans, Cal Mau, Les Censades, Can Pont de Vilaltella, Cal Rosots, Cal Vilet.

**GRUPS DE MASIES:** Les Estorres d'Amunt, que comprèn els masos de Cal Terrats, Ca l'Isidro, Ca l'Ermità. Les Estorres d'Avall, que comprèn els masos de Cal Rubió i Cal Servalls (abans Can Serevalls). La Quadra de Ceriola (abans «de Cirerola»), que comprèn les cases pairals de Cal Mallol i Cal Barguès.

**CASTELL:** Castell de Pujalt (més tard Castell de La Mota, nom que es refereix al turó que li feia de base).— [El Castellot és sobre L'Astor].

**CAPELLES I ESGLÉSIES:** La Capella de la Puríssima, L'Església de Sant Andreu, La Capella de Sant Ponç, L'Ermita de Sant Joan de Les Estorres.

**FONTS:** Tosquella de Més Amunt, Tosquella de Més Avall, La Bassa Deuèna (o de Uèna?), La Font Ferrera, La Font de Cal Mau, La Font de Cal Pau o Font de Cabellera, La Font del Rei, El Pou Bord o Corb, La Font de Sant Andreu. La Bassa de La Llacuna, La Bassa de Sant Joan.

**PLANES I COMES:** La Coma Vall-Llebrera, Les Escomes, La Coma d'en Carulla, La Coma dels Terrats, Pla d'en Bord, Plans de La Torre, Pla del Baró, Pla

de l'Hostal Cremat, Plans de Tosquella, Pla d'en Ros, Plans del Llovet, Plans de La Llacuna, Pla de Sant Andreu, Pla dels Rovellons, Pla de l'Isidro, Pla de l'Adroguer o del Drogué, La Plana del Vilet, El Pla dels Pedregals, El Pla del Pi, El Pla del Jan, El Pla de La Cristió, Els Plans de l'Eucatèrra, El Pla de la Creueta, El Pla de Quatre Camins, Els Plans de Les Esgarrigues, Els Plans de Les Bruixes.— El Pla de Santa Magdalena és a L'Astor.

**SOLANS I OBACS:** Els Gilaberts, Obac d'en Bernadí, Els Penjats, Obaga del Mateu, Obaga dels Terrats, L'Obaga dels Capellans, La Muntada, Els Solans del Camí de Gàver, El Solà del Soya, La Solana de Cal Mau.

**FONDALADES:** Fondo de La Bassa de Uèna, Fondo de l'Adroguer, Fondo de La Sabatera, El Fondo de la Font Ferrera, El Clot del Faló, El Clot d'en Ros, Clot del Vila, Clot del Roig, Clot del Pou Bord, Fondo del Camí de Gàver, El Clot d'en Perxa, El Clot dels Noguers o del Llovet, El Clot dels Anoguers o del Vilet, El Clot de la Neu, El Clot de Les Xixélles, El Clot de l'Arròs, Fondo de Gratallops, Fondo de Les Deveses, La Falconera, El Clot de l'Andreu.— el Clot de l'Home mort (entre Gàver i L'Astor).

**CAMPS I HORTS:** Els Emprius, Camí de Conill, Camí de Sant Martí, Els Horts del Camí del Pou, Parades del Pau, Les Parades, Les Horts, Horts de Tosquella, Les Basselles, Les Venes del Ponso, Els Íbols [= évols] del Correu, La Martorella, El Tros del Doctor, El Campament, L'Era del Figueres, L'Era del Marc, L'Era Vella.

**FEIXES I TOSSALS:** El Tossal d'en Rocar, El Tossal del Pont, El Tossal del Rabasser, Cerrarols, Mirambò, Les Feixes del Permanyer.

**BOSCOS:** Els Boscos d'en Carabassa, Les Esgarrigues, L'Obaga de la Coma, L'Obaga del Pou Bord, L'Obaga de Cal Terrats, L'Obaga de L'Herbici, L'Obaga de Sant Joan, L'Obaga d'en Bernadí, Els Obacs de Les Escomes i Els Solans de Les Escomes.

**CAMINS:** Camí de Conill, Camí de Sant Martí, Camí de Gàver, El Camí de Farran, El Camí del Pou, El Camí de L'Astor, El Camí de La Font; La Carretera [ara en part carretera de Pujalt a L'Astor]: la carretera venia de migdia, i ambdós itineraris se separen quan arriben al paral·lel de Cal Sèneca.

**INDRETS I PARATGES:** La Mota, La Barraca del Cona, La Serra de La Nuja.— La Serra del Mal Llaurar fa partió amb Ferran (i ja més dintre aquest terme).

## GRABIEL

Un dia del gener del 1988 hem sentit un corresponsal-parlador de Catalunya Ràdio emprar repetidament la forma «Grabiel», modificació de Gabriel (forma derivada que hem trobat tantes vegades en la documentació). Això demostra que aquesta forma perdura encara a certes comarques, i amb tota seguretat a la Plana de Vic, des d'on emetia l'esmentat corresponsal.